

در محضر قرآن

(تحلیل سوره احزاب و نور بر اساس المیزان و مفاتیح الغیب)

نویسنده:

رقيه پناهزاده

انتشارات رویش بهاری

(rooyeshebahari)

سرشناسه	: پناهزاده، رقيه، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: در محضر قرآن: (تحليل سور احزاب و نور بر اساس الميزان و مفاتيح الغيب) نویسنده رقيه پناهزاده
مشخصات نشر	: كرج: رویش بهاری، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۴ ص: جدول
شابک	: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۱۸۱۴ - ۰ - ۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: تفاسیر (سوره احزاب)
موضوع	: تفاسیر شیعه - قرن ۱۴ - نقد و تفسیر
موضوع	: Qur'an - Shiite hermeneutics - 20th century - Criticism & interpretation
موضوع	: Qur'an - *Sunnite Hermeneutics - 12th century
رده‌بندی کنگره	: BP ۱۰۲/۶۵۴
رده‌بندی دیوبندی	: ۲۹۷/۱۸
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۹۷۱۶۰۹۲

در محضر قرآن

عنوان: در محضر قرآن (تحليل سور احزاب و نور بر اساس الميزان و مفاتيح الغيب)

نویسنده: رقيه پناهزاده

طراح جلد: گروه طراحی پلکان

ناشر: رویش بهاری

مدیر تولید: امیر حیدری

شابک: ۹۷۸ - ۶۲۲ - ۹۱۸۱۴ - ۰ - ۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شناسه: ۱۴۵۵

۱۳۰۰۰۰ تومان

نوبت چاپ: اول تابستان ۱۴۰۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

تهران، خیابان انقلاب، پلاک ۱۲۷۸، واحد ۹ - تلفن: ۳۶۶۳۱۳۸۷ - همراه: ۰۹۳۹۸۱۰۵۹۹۳

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۷

بخش اول: کلیات

در محضر قرآن.....	۱۱
معناشناسی.....	۱۳
اسباب نزول.....	۱۳
معنی لغوی و اصطلاحی اسباب.....	۱۳
معنی لغوی و اصطلاحی نزول.....	۱۴
معنی اصطلاحی اسباب نزول.....	۱۴
آیات النساء.....	۱۴
معنی لغوی و اصطلاحی آیه.....	۱۵
معنی لغوی و اصطلاحی نساء.....	۱۵
سوره.....	۱۶
بررسی لغوی «سوره».....	۱۶
بررسی اصطلاحی سوره.....	۱۶
مروری بر کلیت بحث اسباب نزول.....	۱۶
اهمیت بحث اسباب نزول و رابطه آن با شان نزول.....	۱۷
راه یافتن به اسباب نزول.....	۱۸

۱۸	فواید اسباب نزول.....
۱۸	مروری بر دو تفسیر.....
۱۸	تفسیر الکبیر (فخر رازی).....
۱۹	المیزان فی تفسیر القرآن (مرحوم طباطبائی).....
۲۰	مروری بر کلیت سوره احزاب و نور.....
۲۱	سوره احزاب.....
۲۱	محورها.....
۲۱	ویژگی سوره احزاب.....
۲۲	سوره نور.....
۲۳	اهداف سوره نور.....
۲۳	محورهای سوره.....
۲۳	- اعتقادی.....
۲۳	- اخلاقی.....
۲۳	- احکام.....
۲۳	- داستان‌ها.....
۲۳	- مطالب فرعی.....

بخش دوم: تحلیل روایات اسباب نزول آیات معطوف به زنان در سوره احزاب

۲۷	فصل اول.....
۲۸	نبود دو قلب در جسم مردان بر خلاف ادعای بیهوده منافقان.....
۲۹	لغو سنت جاهلی (ظهار).....
۳۱	لغو حرمت ازدواج با همسر پسر خوانده بعد طلاق.....
۳۲	اطاعت محض مؤمنان از پیامبر ﷺ.....
۳۴	نعمت خدا و رسول الله ﷺ به زید پسر خوانده.....
۳۶	لزوم اطاعت رسول الله ﷺ از دستورات خداوند.....
۳۷	فصل دوم.....
۳۷	معرفی همسران حضرت به عنوان مادران امت [احزاب، ۶].....

آداب معاشرت با زنان حضرت [احزاب، ۵۳].	۳۹
آگاه بودن خدا از دل شما [احزاب، ۵۴].	۴۲
موارد استثناء در حجاب [احزاب، ۵۵].	۴۲
آزار مؤمنان [احزاب، ۵۸].	۴۴
آیه حجاب [احزاب، ۵۹].	۴۵
گوشه‌ای از احکام طلاق شایسته [احزاب، ۴۹].	۴۷
دوری از تهمت به پیامبر ﷺ [احزاب، ۶۹].	۴۸
دعوت به سخن حق گفتن برای اصلاح اعمال [احزاب، ۷۰-۷۱].	۵۰
فصل سوم.	۵۱
سعادت جاودان یا زرق و برق دنیا [احزاب، ۲۸].	۵۱
انتخاب خدا و رسول [احزاب، ۲۹].	۵۲
مجازات دو برابر افراد با شخصیت [احزاب، ۳۰].	۵۳
پاداش دو برابر افراد با شخصیت [احزاب، ۳۱].	۵۴
الگو بودن همسران حضرت [احزاب، ۳۲].	۵۵
ماندن در خانه نه تبرج جاهلی [احزاب، ۳۳].	۵۶
یادسپاری آیات [احزاب، ۳۴].	۵۸
تساوی حقوق زن و مرد [احزاب، ۳۵].	۵۹
فصل چهارم.	۶۱
زنان حلال بر پیامبر [احزاب، ۵۰].	۶۱
رفع یک مشکل دیگر از زندگی پیامبر ﷺ [احزاب، ۵۱].	۶۴
یک حکم مهم دیگر در زندگی پیامبر ﷺ [احزاب، ۵۲].	۶۶

بخش سوم: بررسی تحلیلی روایات اسباب نزول آیات النساء در سوره نور

فصل اول.	۷۱
مجازات زناکار.	۷۱
صد تازیانه [نور، ۲].	۷۲
حرمت ازدواج مؤمن با زناکار [نور، ۳].	۷۲

۷۳	مصادیق مردان و زنان خبیث [نور، ۲۶].
۷۵	حکم لعان [نور، ۶-۱۰].
۷۵	چهار بار شهادت مرد بر راستگویی خود [نور، ۶].
۷۵	بار پنجم لعن کردن مرد بر خود.
۷۶	چهار بار شهادت زن نیز بر راستگویی خود [نور، ۸].
۷۶	زن نیز بار پنجم لعن خود می‌کند [نور، ۹].
۷۶	فضل خدا بر عفو است [نور، ۱۰].
۸۱	فصل دوم.
۸۱	مجازات ۸۰ تازیانه [نور، ۴].
۸۲	پذیرش توبه قذف‌کننده [نور، ۵].
۸۲	رئیس قذف‌کنندگان عذاب عظیم دارد [نور، ۱۱].
۸۲	تهمت عظیم (ماجرای افک) [نور، ۱۱].
۹۱	خیر بودن رسوا شدن عناصر فاسد، برای مجتمع صالح اسلامی.
۹۱	عذاب دردناک قذف‌کنندگان [نور، ۱].
۹۳	فضل خدا بر قبول توبه [نور، ۲۰].
۹۳	دور بودن قذف‌کنندگان از رحمت خدا [نور، ۲۳].
۹۳	شهادت اعضای قذف‌کننده علیه او [نور، ۲۴].
۹۴	جزای واقعی قذف‌کنندگان [نور، ۲۵].
۹۵	فصل سوم.
۹۵	مؤمنان باید هنگام شنیدن تهمت گمان نیک کنند [نور، ۱۲].
۹۶	مطالبه چهار شاهد از قذف‌کنندگان [نور، ۱۳].
۹۷	آمزش الهی به خاطر فضل خدا [نور، ۲۰].
۹۸	پرهیز مؤمنان از کوچک شمردن اشاعه فحشاء [نور، ۱۵].
۹۸	پرهیز مؤمنان از اشاعه تهمت [نور، ۱۶].
۹۹	پرهیز مؤمنان از تکرار اشاعه تهمت [نور، ۱].
۹۹	سفارش مؤمنان به آیات [نور، ۱۸].
۱۰۰	نهی مؤمنان از پیروی شیطان [نور، ۲۱].

- پرهیز مؤمنان از قطع انفاق کردن از فقیران [نور، ۲۲]..... ۱۰۱
- فصل چهارم..... ۱۰۳
- دوری از چشم چرانی و بی‌حجابی..... ۱۰۳
- عفت در نگاه مردان [نور، ۳۰]..... ۱۰۳
- عفت در نگاه زنان [نور، ۳۱]..... ۱۰۴
- حکم حجاب برای زنان سالخورده [نور، ۶۰]..... ۱۰۵
- دستور به ازدواج برای جلوگیری از انحراف [نور، ۳۲-۳۴]..... ۱۰۶
- دستور به ازدواج دادن بی‌همسران [نور، ۲۲]..... ۱۰۶
- امر به صبرکردن فقیران در ازدواج [نور، ۳۳]..... ۱۰۷
- آداب ورود به خانه‌ها [نور، ۲۷-۲۹]..... ۱۰۹
- وارد شدن به محل حضور والدین با کسب اجازه [نور، ۲۷]..... ۱۰۹
- اگر کسی در خانه نبود یا فرمان باز گردید شنیدید برگردید [نور، ۲۸].. ۱۱۱
- اجازه در خانه‌های غیر مسکونی لازم نیست [نور، ۲۹]..... ۱۱۱
- اصول تربیتی فرزندان [نور، ۵۸-۵۹]..... ۱۱۲
- اجازه گرفتن کودکان (و خدمه‌ها) در سه نوبت از والدین [نور، ۵۸]..... ۱۱۲
- فصل پنجم..... ۱۱۵
- خانه‌هایی که غذا خوردن از آنها مجاز است..... ۱۱۵
- جمع‌بندی..... ۱۱۹
- فهرست منابع..... ۱۲۱

مقدمه

دانش تفسیر در میان علوم اسلامی به مثابه ارجمندترین دانش‌ها است که با گرامی‌ترین منبع دینی یعنی آیات قرآن پیوند می‌خورد، بررسی و تحلیل میان تفسیرها یکی از محورهای مهم در پژوهش‌های قرآنی به شمار آمده و از دستاورد مهم آن گشودن راهی در مسیر فهم صحیح تفسیر قرآن است. با این بیان بررسی تحلیلی آیات‌النساء در احزاب و نور با تکیه بر تفاسیر مفاتیح‌الغیب و المیزان انجام شده است؛ و فخر رازی و مرحوم طباطبایی تبهر و تسلطی کم‌نظیر در حکمت و فلسفه دارند، تفسیر المیزان دارای امتیاز تفسیر قرآن به قرآن است؛ و امتیاز تفسیر الکبیر رعایت احترام به مقام و منزلت اهل‌بیت و مخصوصاً امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ و می‌توان به توافق و اختلاف نظر آنها در اسباب نزول آیات پی برد؛ و به خاطر تقدم زمانی تدوین مفاتیح‌الغیب اول از طالب تفسیری آن استفاده شده است.

خداوند متعال برنامه‌های تربیت و سعادت انسان را در قالب آیات مختلف بیان کرده است، و یکی از علوم ضروری برای فهم و تفسیر صحیح آیات، آشنایی با اسباب نزول آنهاست که مفسران هم با توجه به این امر مهم، به شکل‌های گوناگون از روایات اسباب نزول بهره برده‌اند. با توجه به اینکه زنان در تربیت خانواده و جامعه نقش مؤثری دارند، آیات تربیتی هم بیشتر متوجه آنهاست. این کتاب هم به تحلیل روایات اسباب نزول مربوط به آیات‌النساء در احزاب و نور با تأکید بر دو تفسیر مفاتیح‌الغیب و المیزان پرداخته است، و برای تحلیل روایات اسباب نزول، هر سوره را به تفکیک بیان، و در آن موضوعات آیات را تحت عنوان یک فصل که شامل چند آیه مرتبط یا یک آیه مستقل مطرح کرده که مباحث سوره احزاب: لغو برخی عادات جاهلی، دستور تربیتی مؤمنان، و زنان پیامبر صلی الله علیه و آله جهت الگوسازی، و حمل امانت الهی، و مباحث سوره نور: مجازات زانی و حکم لعان، مجازات قذف به زنان پاکدامن و دستور تربیتی مؤمنان هنگام شنیدن تهمت، راه‌های دوری از تهمت و انحراف، و نحوه معاشرت مسلمین می‌باشد. که شاید، این دسته بندی در تحلیل روایات اسباب نزول نتیجه بهتری دهد؛ و طبق یافته‌ها؛ آیات مربوطه در این دو سوره بیشتر جنبه عفت‌ورزی دارد، که در سوره احزاب به

طور کلی و بیشتر مختص زنان آورده؛ ولی در سوره نور علاوه بر جزئیات، بیشتر مشترک بین زنان و مردان است، و بررسی اسباب نزول بیانگر اینکه: طی هر حادثه ای، یک یا چند آیه یا یک سوره کامل نازل شده است؛ و اینکه تفسیر مفاتیح الغیب روش عقلایی و کلامی دارد، و فخر رازی در بیان اسباب نزول ها بیشتر به نقل صحابه بسنده کرده، و کمتر به نقل روایات توجه دارد. اما مرحوم طباطبایی به وفور از ذخایر حدیثی اهل بیت، بهره برده است، و در برخی موارد نقل سبب نزول رازی را رد کرده است. با تدبّر در این آیات می توان به راهکارهایی برای سلامت روانی فرد، خانواده و جامعه دست یافت، تا از انحرافها، تهمت ها و اذیت های منافقان در امان بوده، و با سلامت خاطر در مسیر بندگی و اخلاص به مقام رضوان الهی به یاری او دست یافت.